

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

ס.

עין משפט
גזר מצוה

פד א מיי פ"ב מהל
מ"א הלכה י סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
קמח טו"ש י"ד סי'
ב מיי פ"ח מהל טומאת
אבלין הל' יו:
ג מיי שם הל' ב סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
קמח טו"ש י"ד סי'
ד מיי שם הל' ג סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ה מיי שם הל' ד סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ו מיי שם הל' ה סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ז מיי שם הל' ו סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ח מיי שם הל' ז סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
ט מיי שם הל' ח סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'
י מיי שם הל' ט סמג
לארין קמח טו"ש י"ד סי'

לפרש אלא ודאי אסר הכל כדפרישית והלכתא כוותיה והקשה
הר"ר משה מקו"י על זה הפסק דכל זה אינו אלא מכח הפירוש
שפירש שאין הגישתא מגעת עד שולי החצית והקשה לישנא דכולי
חמרא אגישתא (גרידא) לא משמע הכי דהא לא היה נעשה כי
אם להריק את החצית דרך שם צלל
נקיבה וגם ר"ש פירש לקמן שהגישתא
היתה מגעת עד שולי החצית ומה
שהקשה ר"ת דכמיה דוכתי פסקין
כיחוד לגבי רביש היינו כשפסק (1)
בהדיא כוותיה אכל הכא דלמא ברייתא
לא שמיע ליה לרב פפא ולמלא אי
שמיע ליה לרבנן פליגי עליה הוה
הדר ציה לכן נראה לו דאין הלכה
כרב פפא מטעם דקס ליה כיחידא
וגם ר"ח פסק ק"ו ור"ת לפי מה
שפירש על הגישתא היתה מגעת
עד שולי החצית למה לא היה רב פפא
רוצה לאסור (2) ויחא לישנא דכל
להדי ברזא אסור אע"פ שסופו
ללאת גם שם לא היה רוצה לאסור
כי אם מה שעלה בחלל הקנה אכל
ללישנא דעד ברזא אסור משום
שסופו ללאת למה לא היה אוסר שם
יש לומר דעד ברזא סופו ללאת ויחא
בכל דכשיסיר עובד כוכבים ידו מעל
הנקב יאל היין מאליו אכל צבת גישתא
כיון ששם העובד כוכבים ידו מנעו
מללאת אם לא ימנעו בקנה פעם
שניה וי"ל דצין רב פפא ורצה ללא
אסרי בהנאה השאר מטעם תערובת
סברי כרשב"ג דלמא ימנע חוץ מדמי
יין נסך שבו והיא דקדמא בצינקה

ואידך שרי ואיכא דאמרי אמר רב פפא אע"ד
הברזא חמרא אסיר ואידך שרי אמר רב
יימר כתנאי (6) חבית שנקבה בין מפיה בין
משוליה ובין מצידיה ונגע בו טבול יום
בטמאה רבי יהודה אומר מפיה ומשוליה
טמאה (7) מצידיה טהורה מכאן ומכאן אמר
רב פפא עובד כוכבים אדנא וישראל
אכובא חמרא אסיר מ"מ כי קאתי מכח עובד
כוכבים קאתי וישראל אדנא ועובד כוכבים
אכובא חמרא שרי ואי מצדד צדודי אסיר
אמר רב פפא האי עובד כוכבים דדרי זיקא
וקאזיל ישראל אחוריה מליא שרי דלא
מוקרקש חסירא אסיר דלמא מוקרקש חבובא
מליא אסיר דלמא נגע חסירא שרי דלא
נגע רב אשי אמר זיקא בין מליא ובין
חסירא שרי מ"מ אין דרך ניסוך בכך מעצרא
זיירא רב פפי שרי רב אשי ואיתימא רב
שימי בר אשי אסר בכחו וכולי עלמא לא
פליגי דאסיר כי פליגי בכח כחו איכא
כי פליגי בכחו הוה עובדא בכח כחו
ואסר רב יעקב מנהר פקוד ההוא חביתא
דאיפקה

ואידך שרי. אף בשמיה דקסבר לדין לאו חיבור (8) ליאסר כל היין.
ולית הלכתא כוותיה דהא מוקי רב יימר מילתיה דרב פפא כתנאי
וקס ליה רב פפא כרבי יהודה דיחידא ויחיד ורביש הלכה כרביש
דפליגי רבנן עליה ואמרי צין מלייה צין מפיה טמאה דכולן
חיבור: (9) עד ברזא. כל יין שלמעלה
לנקב אסור דכיון דכולו נמשך אחר
הנקב ללאת דרך שם הוה ליה חיבור
ואסור: כסנאי. איתמר הוה רב
פפא ולאו דברי הכל היא: שוליה.
שהיא יושבת עליהן. שכל חציות
שבתלמוד כדים של חרס הן:
ניקבה מפיה. והואיל וכל היין שלמעלה
נעשה כסם לעליון הוה חיבור ומשוליה
נמי הואיל וכל היין נמשך אחר הנקב
הוה חיבור אכל נקב מצידיה טהורה
מכאן ומכאן כרב פפא. ורבנן לית
להו דרב פפא הלכך לית הלכתא
כוותיה וכולו אסור בשמיה ומותר
בהנאה: עובד כוכבים אדנא.
(10) מערה היין מדנא לכובא: וישראל
אכובא. ואחוזו צידו: חמרא אסור.
בהנאה דהיינו נמי יין שמוגז עובד
כוכבים וכחו הוא ואסרנא ליה משום
לך לך חמרינו כו"ו: ואי קא מלמד
אלודי. לכובא: חמרא אסור. (11) משום
דמקרקש ליה לחמרא וכובא מליאה
עסקינן דלמא נגע. לישנא אחרינא
אפילו חסירא נמי כיון דמקרקש
בכוונה הוה ליה כמו בכוונה ואסור
בשמיה: זיקא. נוד קסור: וקאסי
ישראל אחוריה. וחזי דלא נגע עובד
כוכבים צנוה: כובא חסירא שרי.

גליון הש"ס

תוס' ד"ה (ברך הקודם)
אמר רב פפא אבל הבא
דלמא ברייתא לא שמיע
ליה. כדלמא בשנת דף סא
ע"ב:

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר רב פפא
דעד: (ב) רש"י ד"ה
ואידך וכו' לא חיבור הוא
ליאסר כל שאר היין:
(ג) ד"ה דעד הבחא וכו'
חיבור ואסור ואידך שרי
אף בשמיה הס"ד:
(ד) ד"ה עובד כוכבים
אדנא עובד כוכבים
מכרה: (ה) ד"ה חמרא
אסור וכובא מליאה
עסקינן דלמא נגע לישנא
אחרינא אפי' חסירא נמי
משום דמקרקש ליה
בכוונה כ"ל: (ו) תוס'
ד"ה (ברך הקודם) אמר
ר"פ טו' היינו כשפסק
התלמוד: בהדיא:
(ז) בא"ד הניחא לישנא
דכל דלהדי ברזא אסור
ואידך שרי אף על פי
מלמד וכו' כחוה לנשן. ג"כ
ותמה שהר"ש כתב ג"כ
כחוה לנשן ואפי' בהנאה
אסור וכן כתב הבורח בסיומן
שמו"ז:

לעזי רש"י

ווי"ץ [וי"ץ]. בורג
המכבש.
אישפלג"ל [אישפולג"א].
בורג המכבש (בנרטייה).

מוסף רש"י

זיירא. לנשן עולר (ב"ח
ס"ו).

דאין קרקוש בכלי פתוח. ואע"ג דכי ליה א"ח צלל קרקוש
מעט כיון דלא ניחא ליה בקרקושיה דלמא מישתפך ה"ל כחו שלא
בכוונה ומותר אכל זיקא הוה קרקוש ודומה למשכשך והוה נסך: אין
דרך ניסוך צדד. אכל כובא מליאה איכא למיחש לנגיעה כשהוא
נותן ידו על שפתו לא פליגי רב אשי ואסור: מעצרא זיירא. גמ'
דאין דורכין אלא כובשין בקורה. זיירא מכבש כמו (שופטים ו) ויח
נחת הגוה וימנען טל מן הגוה מלא ספל מים: כצוהו. היא
דענבים שחטויה מכחו כבון שעולה על הנסרים שעל התפוח
ומכבשים: כולי עלמא לא פליגי דאסור: נח כחו. כגון שמגלגל
הגלגל שקורין ווי"ץ והיא מפלת הקורה ובלשון לנו אישפולג"ל:
דאיפקה

והעלה דנאסר הכל מפני טפת יין המתערבת אחיה כרבנן כדפרי'
לעיל ומה שאסרנו מטעם שסופו ללאת דוקא כשהניח העובד כוכבים
ידו על נקב הברזא או על הצבת גישתא שמנע היין ללאת והוה כאלו
נגע בכובא כדפרישית אכל נגע בקילוח היזא או אם הישראל מושך
יין מן החצית לתוך כלי שיש בו יין נסך למ"ד נזק אינו חיבור
דקי"ל הכי מותר כל מה שצחצח אף בשמיה דמנע הקילוח אינו כלום
לגבי מה שצפנים יין וכן מוכיחות ההלכות גבי המערה יין נסך לצור
וכן גבי נטל המשפך דלמ"ד נזק אינו חיבור הכל שרי וי"ל לרב פפא
ללישנא דלא אסר אלא להדי ברזא שיסתמו אותו הנקב ויעשו הברזא
במקום אחר דכיון שהקילוח הראשון שילא דרך עובי הברזא אסור
א"כ יאסר כל השאר שילא דרך שם מפני שנוגע בדופני הנקב שש
פי' חוץ מן היין שצבועי הנקב ור"ת אמאי לא יטמא את המותר
י"ל דמסקה הצא מחמת טבול יוס נפסלים ואינם פוסלים תדע דהוה תנן (טבול יוס פ"ב מה"ע ע"ג) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יוס במקלחו
לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מנאן דפוסל ה"ט מפני שנייהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא. ריקנית ואפויש
צידו חמרא אסור פי' הקונט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים וכחו הוא ואסרנא ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש
לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו בכוונה ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא
וזמאי לנצראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן בסמוך כי דלד לצדו אכל אם סייע לו ישראל הכל
מותר ואף בשמיה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור דאמרין לקמן (דף ע"ב): אמר
להו רבא להנהי שובאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטיע בהדיכו דלמא משחיתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצדד
צדודי אסיר. נראה לרי"ב ז"ר מאיר כאותו (12) לנשן שפי' הקונט' אפי' כובא חסירא דכיון דמקרקש ליה בכוונה ה"ל כמו בכוונה ואסור
בשמיה ומדמי ליה לנוגע בקנה דמה לי נוגע בקנה או נוגע בשולי הכובא ואורי"י כי יש בני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להגזיה
העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכובא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבלאו הכי היה מקלח ולא
רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר צבני אדם כשמניח הכובא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים
ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול זה אינו יכול דפרק המנעיע (שנת דף ג"ג):

זיקא בין מליא בין חסירא שרי. דאין דרך ניסוך צדד ע"י קרקוש יין ככלי בשעה שנושאו והכי קי"ל דרב אשי הוא בתראה ואכובא
לא פליגי ואסור ודוקא כשנושאה על ראשו או על כתפיה דאיכא למיחש דלמא נגע אכל צמט או לישא הדלי דרך טבעתו מותר
ומכאן יש ללמוד שאם יש כאן נוד של עור רך מלא יין אע"פ שהעובד כוכבים דוחק ומגיע דפנותיו זה לזה דכשר כיון דאין דרך ניסוך צדד
ומכאן התייר ר"ת על ברזא שהיתה רפוייה חצית ועל סתימת המגופה שהיתה רפוייה ע"פ החצית וצא עובד כוכבים והדיק וגם צפיטס גדול
שלא היו השולים מהדוקים וצא יהודי ושם נעורת והיה תופשה נגד הנקב ומנע קתה היין ללאת ולא כל כך וצא הגגר עובד כוכבים
והעמידו בדיוק כנגד הספק צבין עד שסתם (13) הספק כל זה התייר מנעם שהיה מדמה כל אלו המעשים לנוד של עור רך שאין דרך
ניסוך צדד וגם ר"י הורה לסמוך על הימר זה אם ירצו אע"פ שיש פתחון פה לבעל דין לחלוק וגם היה ר"י מציא ראיה משהיא דלקמן
(דף ע"ב): דעם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע באשכולות לאשכולות טמאין והגת טהורה ואע"פ שהיין מהלך מטעם דמפסקי אשכולות אכן ר"ת
דחה אותה ראיה כי שם מדבר אחר דריכה והולאת יין מן הגת ומהדוקות יחד האשכולות ועזורות כעין שעושין אותן כתפוח שלנו ולכן מפסקי
הטעם היטב: הוה עובדא בכח כחו ואסרה רב יעקב מנהר פקוד. וכן פסק רבינו חננאל דמעשה רב לכן טוב הדבר שסייע הישראל
עם העובד כוכבים לגלגל כשמפיל הקורה על הגת של ענבים וצביעין שיהיה גם הישראל לצדו יכול להשפילה או שאינם יכולין להשפילו
כל אחד לצדו אכל אם די צנח העובד כוכבים ואין די צנח הישראל שמא יש לאסור כמו (14) זה יכול זה אינו יכול דהוי מסייע שאין בו
ממש חמס רבש"ס פי' שאם גלגל העובד כוכבים לצדו ויש כאן הפסק מרובה יש לסמוך על איכא דאמרי שממיר צנח כמו ובהני מעצרי ידון
איכא ג' כחות מקל וגלגל וקורה ועוד כח רביעי כשמשימין דפים על הענבים ומיהו למאן דאסר לא מנינו מילוק צין ג' כחות לז':

זהם כל שעה טופח להטפיח וראשון ראשון נאסר: מצידיה טהורה. פי' חוץ מן היין שצבועי הנקב ור"ת אמאי לא יטמא את המותר
י"ל דמסקה הצא מחמת טבול יוס נפסלים ואינם פוסלים תדע דהוה תנן (טבול יוס פ"ב מה"ע ע"ג) שמן שלף ע"ג יין ונגע טבול יוס במקלחו
לא פסל אלא מקום מנגעו ואפילו מנאן דפוסל ה"ט מפני שנייהם חיבור זה לזה: עובד כוכבים אדנא וישראל אכובא. ריקנית ואפויש
צידו חמרא אסור פי' הקונט' ואפילו בהנאה דה"ל יין שמוגז עובד כוכבים וכחו הוא ואסרנא ליה משום לך לך ולפי אותו פירוש
לעיל גבי יין שמוגז דאין אסור בהנאה י"ל שיש להחמיר כאן יותר שיש לתלות שהריקו בכוונה ניסוך ומיהו כחו של עובד כוכבים הוא
וזמאי לנצראי גזור והנשאר בכלי מותר ודוקא כי שפך העובד כוכבים לצדו וכן בסמוך כי דלד לצדו אכל אם סייע לו ישראל הכל
מותר ואף בשמיה דכל היכא דכח עובד כוכבים אסור אם כח אחר מעורב בו מותר ומיהו לכתחלה אסור דאמרין לקמן (דף ע"ב): אמר
להו רבא להנהי שובאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים ולקטיע בהדיכו דלמא משחיתו ושדיתו ליה עליה: וא"י מצדד
צדודי אסיר. נראה לרי"ב ז"ר מאיר כאותו (12) לנשן שפי' הקונט' אפי' כובא חסירא דכיון דמקרקש ליה בכוונה ה"ל כמו בכוונה ואסור
בשמיה ומדמי ליה לנוגע בקנה דמה לי נוגע בקנה או נוגע בשולי הכובא ואורי"י כי יש בני אדם שמניחים עובד כוכבים לצדו להגזיה
העגלה שהחצית בתוכה או החצית כשהוא מקלח תוך הכובא כדי שיקלח יפה ואומרים מסייע שאין בו ממש הוא דבלאו הכי היה מקלח ולא
רצה לומר בזה לא אסור ולא הימר אכן יש להחמיר צבני אדם כשמניח הכובא שיש בה מעט יין לצד אחד שלא יטה אותו העובד כוכבים
ואפילו אם נער קטן מסייע דמסייע כי האי ודאי מסייע אין בו ממש כי ההוא דזה יכול זה אינו יכול דפרק המנעיע (שנת דף ג"ג):

מעשה